

**OBNOVITE
SVOJ
POPLAVLJENI
DOM**

POPLAVE.BA

07 Prvi korak

Brinite o sebi

Zaštite sebe i svoju porodicu od stresa, umora i opasnosti po zdravlje koje prate poplavu

11 Drugi korak

Pružite svome domu prvu pomoć

Ukoliko je bezbjedno da se vratite kući, zaštitite i svoj dom i stvari u njemu od daljnje štete

16 Treći korak

Automobil

Kako popraviti poplavljeni automobil

23 Četvrti korak

Osušite vaš dom

Poplava oštećuje materijale, ostavlja blato, mulj i nepoznate kontaminante te omogućava rast plijesni. Da biste ublažili ove probleme i nastalu štetu, morate osušiti kuću.

28 Peti korak

Obnovite komunalije

Nastavak rada na obnovi doma će biti puno lakši ako ponovo dobijete struju i vodu

34 Šesti korak

Čišćenje

Zidovi, podovi, ormari, police i svi ostali poplavljeni dijelovi vašeg doma moraju se temeljito oprati i dezinficirati

39 Sedmi korak

Obnova i zaštita od poplava

Popravke uradite temeljito i pokušajte napraviti poboljšanja koja će zaštititi vaš dom od štete koju može načiniti sljedeća poplava

42 Osmi korak

Pripremite se za sljedeću poplavu

Zaštitite se od sljedeće poplave tako što ćete osigurati kuću, napraviti plan vašeg odgovora na poplavu i učestvovati u izradi plana za zaštitu vaše lokalne zajednice

47 Sigurnost za vrijeme poplava

48 Hitne potreštine

Zahvaljujemo

Ovu publikaciju su pripremili Američki Crveni križ (American Red Cross) i US Federal Emergency Management Agency (FEMA).

Tekst "Kako popraviti poplavljeni automobil" je preuzet sa internet stranice australijskog "Royal Automobile Club of Queensland".

Publikaciju su preveli, obradili za naše uslove i pripremili za štampu volonteri: Aiša, Amir, Amira, Anes, Elvira, Elvis, Marina, Mirjana, Mirzah, Selma, Ulvija i Tarik.

Nakon poplave

Ova knjižica nudi savjete o tome kako se nakon poplave, korak po korak, čiste i popravite vaš dom. Prije no što započnete pregledajte svih osam koraka ukratko opisanih u sadržaju knjižice.

Iako vam kuća i stvari u njoj mogu izgledati beznadežno, trebate znati da se mnogo toga može spasiti. Ukoliko sve radite pravilno, poplavljenu kuću možete očistiti, osušiti, popraviti i u nju useliti mnogo brže no što mislite.

Dok budete radili morate imati na umu sljedeće:

Sigurnost na prvom mjestu

Opasnosti vrebaju i nakon poplave. Pročitajte sigurnosne mjere prikazane u ovoj knjižici. Temelji kuće možda su oslabljeni, električne instalacije kratko spojene, poplavne vode ostavljaju iza sebe stvari od kojih se možete razboljeti. Mnoge poplavljene stvari poput madraca ili tapaciranog namještaja zauvijek će zadržati kontaminirano blato. Ako niste potpuno sigurni da neku stvar smijete zadržati, bacite je. Nemojte riskirati povredu ili infekciju!

Tražite pomoć

Ima dosta onih koji sami mogu uraditi veći dio čišćenja i popravki obrađenih u ovoj knjižici. Ali ukoliko imate tehničkih pitanja ili se ne osjećate sposobnim da uradite neki složeniji popravak, zovite u pomoć stručne osobe.

1 Prvi korak

Brinite o sebi

Zaštite sebe i svoju porodicu od stresa, umora i opasnosti po zdravlje koje prate poplavu

Brinite o sebi

Vaša porodica i vi doživjeli ste katastrofu. Život vam je okrenut naglavačke i trebat će vremena da se stvari vrate u normalu. Odvojite par minuta da prođete kroz upozorenja o zdravlju i sigurnosti na početku ove upute. Ne zaboravite pratiti hoće li se pojaviti simptomi napetosti, stresa i zamora.

Možda djeluje čudno da se prvo poglavlje knjižice o oporavku od poplave bavi pitanjima emocija, dok pred vama stoje čišćenje i popravke. Ali, katastrofa nanosi štetu mnogo veću od ruševina i oštećenja koja vidite oko sebe. Treba prihvatiti i to da poplava ugrožava i vas i vašu imovinu. Ovaj prvi dio govori upravo o tome, podsjeća vas da se, dok se bavite vidljivom poslovanjem raščišćavanja i popravke, morate brinuti o sebi i o svojoj porodici. Stres je vaš pritajeni neprijatelj. Morate toga biti svjesni.

Kako brinuti o sebi

Vaše tijelo na razne načine reaguje na stres. Dok radite na rašči-

šćavanju i popravkama, možete očekivati jedan ili više tjelesnih znakova upozorenja. Vaše vas tijelo podsjeća na to da su vremena teška. Reakcije na stres uobičajene su i obično privremene. Treba vam neko olakšanje? Slijedi nekoliko koraka koje možete poduzeti da se napetost smanji.

Neka porodica bude na okupu.

Čak i u najteža vremena, zajedništvo svima predstavlja izvor podrške.

Razgovarajte o problemima.

Razgovarajte s porodicom i prijateljima. Podijelite ono što vas muči. Dajte drugima priliku da s vama razgovaraju, tako se ublažava napetost. Suze su prirodna reakcija na katastrofu. To je i odličan način da se oslobode nakupljene emocije.

Često se odmarajte i dobro jedite.

Kad ste slabi, veća je vjerovatnoća da ćete biti pod stresom i imati zdravstvene probleme. Jeste korisno biti aktivan, ali ne pretjerujte. Da bi vam služilo, vaše tijelo mora dobiti i odmor i hranu.

Prvi korak

Napravite razuman raspored.

Pred vama je milion stvari koje treba uraditi, ali ne može se sve odjednom. Napravite spisak poslova, jedan po jedan. Napravite raspored račišćavanja i popravaka. U tome će vam pomoći ova knjižica. Pokušajte se što prije vratiti aktivnostima koje ste obavljali prije poplave. Rutina čovjeku daje nešto predvidivo, nešto na šta se može osloniti.

Pratite znakove stresa. Upravo ste doživjeli katastrofu i period oporavka može biti dug, težak i haotičan. Neka vas ne iznenadi ako kod članova porodice osjetite napetost ili primijetite znakove stresa. Često drugi primjećuju probleme lakše nego vi. Slušajte ih.

Tražite pomoć. Ako se ne možete osloboditi osjećaja očaja ili drugih znakova stresa, potražite stručnu pomoć. Često se nakon velikih nepogoda uspostavljaju centri za savjetovanje i pomoć u zajednici, upravo zato što velikom broju ljudi treba podrška u savladavanju situacije. Obratite se i Crvenom krstu/križu, da saznate kakvi su programi dostupni u vašem kraju.

Dok popravljate i ponovo gradite, zaštitite se od poplave. Ljudi koji su unaprijed pripremljeni lakše

Znakovi stresa

razdražljivost, česte rasprave
povećana konzumacija alkohola
pušenje više nego inače
uzrujavanje oko sitnica
loš san, noćne more
bolovi i stomačni problemi
apatičnost, pad koncentracije
depresija

se nose s nepogodama. Priprema za moguću poplavu daje vam osjećaj kontrole nad budućnošću.

Brinite o djeci. Pažljivo ih posmatrajte. Možete očekivati da će biti plašljiviji i pokazivati simptome stresa. Strah je normalna reakcija na svaku opasnost koja prijete čovjeku. Pošto je djeci poremećena svakodnevna rutina, moguće je da će osjećati veliku napetost i strah. Ta osjećanja su i stvarna i prirodna. Možete im pomoći da se s tim nose tako što ćete imati na umu sljedeće:

Neka porodica bude zajedno. Potrudite se da uspostavite normalan porodični život. I djecu uključujte u aktivnosti na račišćavanju. Djeci to treba, a i žele da osjete da su bitan dio porodice.

Slušajte šta vam djeca govore. Potaknite ih da razgovaraju ili na drugi način pokažu šta osjećaju.

Tinejdžerima možda treba da razgovaraju s drugim tinejdžerima.

Objasnite im činjenice o nepogodama. Djeca imaju bujnu maštu i sve što ne razumiju kod njih može izazvati strah. Ako su upoznati s činjenicama, lakše će im biti da se nose s katastrofom.

Ohrabrujte ih. Uvjerite ih riječima i djelima da će se život vratiti u normalu. Dodir i fizički kontakt su jako bitni. Zagrljaji su vrlo korisni. Pokušajte im pronaći kućne ljubimce i omiljene igračke, ili im pokušajte osigurati zamjenu za njih.

Pokazujte razumijevanje. Izbjegavajte da djecu ružite za bilo šta što se možda dešava zbog poplave, kao što je, recimo, mokrenje u krevet, sisanje palca ili pretjerana fizička vezanost za vas. Uvijek imajte na umu da i oni prolaze kroz težak period.

Brinite o sebi. Vaša djeca su odraz vaših strahova i briga. Ako brinete o sebi, više ste u stanju i da pomognete svojoj djeci.

Mala djeca, trudnice i osobe sa zdravstvenim problemima ne bi trebali biti u poplavljenim područjima dok se raščišćavanje ne završi. Mala djeca često stav-

ljaju stvari u usta. Trudnice moraju biti oprezne, izbjegavati povrede i izlaganje bolesti. Bolesnim osobama prijete veća opasnost da se dodatno razbole ili povrijede.

Crveni krst/križ vam nakon poplave može pomoći da nadomjestite izgubljene lijekove ili recepte za lijekove.

Vaše tijelo je naviknuto na čistoću. Kad radite u području koje je bilo poplavljeno, izlažete se opasnim hemikalijama i bacilima na koje niste naviknuti i možete se razboljeti.

Perite ruke sapunom i vodom, i to često i detaljno. To je posebno bitno prije kontakta s hranom, jedenja ili pušenja. Ako je moguće, koristite antibakterijski sapun za ruke. Nastojte da ne grickate nokte.

Utvrđite da je voda čista i sigurna. Vodu nemojte ni piti, niti u njoj prati suđe dok ne budete sasvim sigurni. (vidi 5. korak)

Kako pomoći djeci
neka porodica bude na okupu
slušajte šta vam govore
objasnite im šta se desilo
dajte im ohrabrenje
pokažite razumijevanje
brinite o sebi

Prvi korak

Dezinficirajte suđe i sve predmete koje je dotakla plavna voda.

Uputstva za čišćenje i dezinfekciju kuhinjskih uređaja i drugih predmeta u kući obrađena su u 6. koraku.

Pazite da se ne ozlijedite. Svi su predmeti teži kad su mokri. Ne pokušavajte sami pomicati velike predmete. Nažalost, pri poslovima raščišćavanja nakon poplava često se dešavaju ozljede, a naročito povrede leđa.

Pazite na znakove umora. Kad vam je tijelo umorno, lakše doživite povredu. Postavite sebi realan program rada za svaki dan.

Pazite se otrovnih materija.

Mnogi proizvodi za čišćenje, dezinfekciju i popravak kuća sadrže otrove. Pročitajte i slijedite uputstva na etiketama. I dobro pazite da hemijske proizvode držite van dohvata djece. Držite broj odgovarajuće hitne službe blizu telefona, da ih možete pozvati ako se neko slučajno otruje.

Prijavite sve što je opasno po zdravlje. Nadležnim službama prijavite sve leševe životinja, pacove, opasne hemikalije i slične izvore opasnosti na svom posjedu.

Budite strpljivi. Iznad svega, pokušajte biti strpljivi s porodicom, s komšijama, s lokalnim i drugim vlastima i ljudima koji su tu kao volonteri. Ne zaboravite da su i mnogi drugi u istoj situaciji kao vi, te da za sve vrste usluga može trebati vremena. Možda ćete morati čekati na red.

Čuvajte zdravlje

ruke perite što češće
pazite da voda bude čista i sigurna
sve dezinficirajte
ne pretjerujte u tome
prijavite sve što je opasno po
zdravlje.

2 Drugi korak

Pružite svome domu prvu pomoć

Ukoliko je bezbjedno da se vratite kući, zaštitite i svoj dom i stvari u njemu od daljnje štete

Stvari koje će vam biti potrebne kad bude bezbjedno da se vratite kući

- Baterijska svjetiljka
- Komplet za prvu pomoć
- Radio prijemnik na baterije
- Vodonepropusne čizme ili čizme za ribolov
- Sigurnosna odjeća, kao što je čvrsto pokrivalo za glavu i rukavice
- Čizme ili cipele s tvrdim đonovima
- Maska protiv prašine
- Foto-aparat ili video kamera da bi zabilježili štetu
- Alati: čelična poluga, čekić, pila, kliješta, francuski ključ, odvijači, itd.
- Voda za piće
- Vreće za smeće
- Drveni štap kojim možete odmicati i prevrtati stvari, tjerati zmije i male životinje i micati električne vodove
- Potrepštine za čišćenje

Napomena: nemojte koristiti svijeće prije, tijekom ili nakon poplave. Svijeće se lako mogu prevrnuti ili navesti djecu da se igraju vatrom.

Provjerite svoj dom prije nego u njega uđete

Ukoliko uz vanjske zidove vaše kuće ima vode, ne ulazite u kuću. Nećete biti u mogućnosti odrediti da li je građevina sigurna ili strukturno stabilna. Prije nego što uđete, pažljivo obiđite kuću s vanjske strane i provjerite da strujni vodovi nisu presječeni ili da negdje ne istječe plin.

Istjecanje plina prepoznajete po tipičnom mirisu na trulež koji se plinu dodaje baš zato da bi se ljude upozorilo na istjecanje. Ukoliko naiđete na porušene strujne vodove ili istjecanje plina, kontaktirajte komunalno poduzeće.

Provjerite da li na temeljima zgrade ima pukotina ili drugih oštećenja. Pregledajte krovove i prevjese trijema da biste se uvjerali da su svi njihovi nosači na mjestu. Provjerite ima li razmaka između stepenica i kuće. Ako primijetite očigledno oštećenje, zovite građevinskog inspektora da izvrši provjeru prije nego vi uđete u kuću. Nakon po-

Drugi korak

plave je u nekim zajednicama provjera službene inspekcije obavezna za sve građevine.

Ako nedostaju bilo koji potpornji ili dijelovi temeljnih zidova, ili je tlo oko njih isprano poplavom, pod nije siguran. Ako imate bilo kakvih dvojbi o sigurnosti, prije nego uđete kontaktirajte građevince. Nastavite veoma pažljivo.

Isključite struju

Struja i voda ne idu skupa. Isključite struju u svojoj kući!

Čak i ako je elektrodistribucija isključila dovod struje vašem području, morate se uvjeriti da je prekinuta dostava električne energije vašoj kući. Ne želite da vam se desi da elektrodistribucija bez najave uključi struju dok vi radite na kući.

Struja mora biti isključena na glavnoj razvodnoj kutiji ili glavnim osiguračima. Ako je elektrodistribucija uklonila vaše strujno brojilo, to ne mora da znači da je i struja isključena.

Ako trebate stajati u vodi da biste prišli razvodnoj kutiji, zovite električara. Jednostavno, uklanjanje strujnog brojlila ne mora da znači

da je struja isključena. Ako razvodnoj kutiji možete prići bez prolaska kroz vodu ili stajanja u vodi, struju možete isključiti i sami.

Imajte da na umu: ako se prekidači dovoda struje ili plina nalaze unutar kuće, nemojte ih isključivati dok god ne bude potpuno sigurno da uđete u kuću.

Kako isključiti struju?

Kutije s osiguračima

1. Stanite na suho mjesto.
2. Ako vaša kutija ima ručku-prekidač sa strane, koristeći suh drveni štap ili prečku povucite ručku u položaj ISKLJUČENO.
3. Koristeći drveni štap otvorite vrata kutije.
4. Pažljivo izvucite ili isključite glavne osigurače. Koristite drveni štap.
5. Odvijte i izvadite ili isključite svaki pojedini osigurač strujnog kruga.

Razvodna kutija sa sklopkama

- Stanite na suho mjesto.
- Koristeći suhi drveni štap ili prečku otvorite vrata.
- Koristeći drveni štap gurnite glavni razvodni prekidač u poziciju ISKLJUČENO.

- Koristeći drveni štap gurnite svaki od prekidača strujnih krugova u poziciju ISKLJUČENO.

U kuću ulazite pažljivo

Ako vrata zapinju i treba ih otvoriti na silu, vjerojatno su nabubrila. Ako zapinju samo pri dnu, može ih se otvoriti na silu. Ako zapinju pri vrhu, moguće je da strop pred padanjem. Ako vrata otvorite na silu, ne ulazite odmah, prije no što uđete pričekajte jer bi vam se nešto moglo sručiti na glavu. Ako se vrata ne daju lako otvoriti, možda je lakše da u kuću uđete kroz prozor. Prije nego uđete, pažljivo pogledajte strop da biste se uvjerali da nije pred padanjem.

U kući nemojte pušiti niti koristiti svijeće, plinske svjetiljke ili bilo kakav drugi otvoreni plamen. Prozračite kuću temeljito – jer unutra bi moglo biti eksplozivnih plinova.

Koračajte pažljivo. Voda i mulj čine pod jako klizavim. Isto tako, budite na oprezu od zmija, drugih životinja, labavog poda, rupa i eksera.

Provjerite stabilnost ormarića na zidovima i druge visoke komade namještaja koji bi mogli pasti. Sa zidova maknite ogledala i teške

slike. Ionako neće ostati na zidu ako je zidna oplata mokra.

Spašavanje najvrednijih ličnih stvari

Pronađite i zaštitite nenadoknadivu i vredniju ličnu imovinu kao što je novac, nakit, ugovori o osiguranju, porodične fotografije i porodične dragocjenosti. Sperite mulj prije nego stvari ostavite da se suše. Spašene stvari stavite na neko suho mjesto, recimo na drugi sprat ako ga imate i nije bio poplavljen. U protivnom upotrijebite najlon vrećicu ili ih odnesite nekom prijatelju čija kuća nije stradala u poplavi. Fotografije, knjige, i druge stvari koje se lako oštećuju kada su mokre, mogu se prvo smrznuti u zamrzivaču a nakon toga očistiti. Sa spašenih stvari saperite mulj, pa ih spakujte u plastične kesice i odnesite kod nekoga u čijoj kući ima struje. Stavite ih u zamrzivač podešen na ne previše duboko zamrzavanje. Spašene stvari tako štitite od plijesni i daljnjih oštećenja; kad budete imali više vremena, odmrznite ih i detaljno očistite.

Fotografije profesionalno mogu očistiti ili fotografi ili fotografske radnje.

Drugi korak

Suzdržite se da odmah čistite sve što pronađete.

Potrebno je prvo da zaštitite svoj dom, procijenite štetu i isplanirate na koji način da obnovite što je više moguće. Lične stvari možete čistiti i kasnije, nakon što odradite sve bitne, gore navedene radnje.

Omogućite strujanje svježeg zraka kroz vaš dom

Ukoliko se voda povukla, otvorite sve prozore i vrata. Ovo će smanjiti vlažnost i ukloniti sva isparavanja unutar kuće. Nemojte pokušavati silom otvarati drvene okvire prozora nabrekle poslije poplave, jer ćete ih oštetiti. U tom slučaju nemojte ni razbijati stakla, najbolje je da izvadite lajsne koje drže stakla i da ih kompletna uklonite iz okvira.

Začepite rupe

Začepite rupe na krovu, zidovima i prozorima koristeći daske, ceradu ili najlone. Najloni ili kese za smeće treba prikovati sa drvenim lajsnama ili zalijepiti selotejpom da ne bi spalili. Ovo rješenje možda neće izgledati lijepo ali će spriječiti daljnju štetu koju bi mogla nanijeti kiša.

Opravka drvenih podova i dijelova krovne konstrukcije

Koristite drvene grede da poduprete oslabljena područja. Ako niste sigurni kako da poduprete podove ili dijelove plafona, pozovite izvođače građevinskih radova.

Uklonite naplavine

Panjeve ili drugo smeće koje je poplava nanijela u kuću treba izbaciti napolje.

Provjerite sve cijevi u kući: neka je možda pukla ili pušta vodu. Ako pronađete oštećenu cijev prekinite dotok vode na glavnom ventilu. Ukoliko ne možete naći ventil, pozovite lokalno vodovodno preduzeće. Takođe provjerite sve odvođe u kući jer bi mogli biti začepljeni muljem i otpadom.

Ako u kući nema oštećenih cijevi i imate dotok vode, možete koristiti vodu iz česme za pranje i ispiranje, ali ni u kom slučaju za piće – sve dok nadležni organi ne potvrde da je voda sigurna za piće. (Ukoliko niste na javnom vodovodu nego imate privatni bunar, kvalitet vode u njemu mora ispitati lokalno javno zdravstvo.)

Isperite kuću i pokućstvo

Mulj koji je ostao nakon poplave u sebi sadrži najveće opasnosti po zdravlje sa kojima ćete se susresti. Veoma je važno očistiti sav mulj čim je prije moguće. Ovo je mnogo lakše uraditi prije nego što se mulj osuši. Poduzmite sljedeće korake:

1. Lopatama iz kuće izbacite što je više moguće mulja.
2. Ne zaboravite isključiti dovod električne energije. Pogasite sve potrošače električne energije u domaćinstvu, uklonite sve nakvašene sijalice, utičnice i prekidače. Ukoliko ste u mogućnosti, najbolje je sve prekidače i utičnice koji su bili u kontaktu sa vodom baciti i zamijeniti ih novima.
3. Provjerite da li vodovodne instalacije cure ili su napukle. Iako voda nije sigurna za piće, može se koristiti za čišćenje kuće. Ukoliko imate dotok vode, šmrkom isperite kuću izvana i iznutra. Ukoliko na šmrku imate dodatak za tečni deterdžent, upotrijebite ga i operite zidove i podove. Takođe operite i namještaj te ostale stvari prekrivene muljem.
4. Otvore za klimatizaciju i grijanje takođe treba očistiti. U protivnom će u kuću ubacivati sasušeni mulj. Potrebno je šmrkom dobro isprati sve otvore i dovode do tih otvora.
5. Dok perete zidove temeljito isperite otvore prekidača i utičnica koje ste prije toga uklonili.
6. Nakon što šmrkom isperete sav mulj u odvođe, potrebno je i same odvođe dobro očistiti dezinfekcionim sredstvom. Ukoliko su odvođi zavučeni ili nepristupačni, najbolje je da za njihovo čišćenje pozovite profesionalce. Nemojte dopustiti da vam podovi budu dugo mokri, posebno ako su prekriveni drvetom (brodski pod, parket ili laminat). Posušite ih sa krpama, usisavačima za vodu ili spužvama.

3 Treći korak

Automobil Kako popraviti poplavljeni automobil

Ovo je vodič za vrste popravki potrebne na vozilu oštećenom poplavom. Obuhvaćene su i dugoročne posljedice koje na motornom vozilu može prouzrokovati poplava. Ovaj vodič ne pruža sveobuhvatnu listu za sve komponente vozila, nego daje uputstva o onim dijelovima vozila na koje poplava obično ima najveći utjecaj.

Ako je vaše vozilo osigurano, preporučujemo da odmah kontaktirate svoju osiguravajuću kuću i zatražite konkretan savjet o narednom koraku koji trebate preduzeti. Ukoliko vaše vozilo nije osigurano, ili nije osigurano za ovu vrstu štete, sami morate odlučiti šta da preduzmete, u skladu sa specifičnim okolnostima. Moguće je da trebate profesionalni savjet/pomoć.

Važno je znati da u većini slučajeva popravak vozila koja su bila potpuno potopljena neće biti jeftin. Naime, u ovu kategoriju najčešće spadaju ona vozila kojima je i unutrašnjost bila potopljena, mada svaki pojedinačan slučaj treba posebno ispitati. Ukoliko je

voda došla do kontrolne ploče ili ju je potopila, takvo vozilo se gotovo sigurno ne isplati popravljati. Međutim, vodite računa o tome da je stepen oštećenja i potrebne popravke moguće utvrditi tek nakon izvjesnog vremena.

Međutim, mulj, blato i ostali materijali koje nanosi slatka voda teško se uklanjaju i uzrokuju dodatne poteškoće i troškove popravka.

Nikada ne pokušavajte upaliti ili voziti poplavljeno vozilo bez prethodnog detaljnog pregleda i čišćenja i prije završetka svih neophodnih popravki.

Prije nego što pokušate upaliti i voziti potopljeno vozilo, uvijek provjerite ima li krhotina u spremniku za motor i ispod karoserije, čak i onda kada se čini da voda nije dostegla visok nivo. Imajte na umu i to da se u vašem vozilu možda kriju životinje, reptili i insekti. Mulj i blato sadrže kontaminirajuće sastojke koji uzrokuju infekcije.

Mnoge provjere opisane u narednom dijelu teksta zahtijevaju

napredni nivo mehaničarskog znanja koje vjerovatno prevazilazi kapacitet vještina koje vozač stiče na osnovu brošura ili kurseva tipa „Uradi sam“. Kao i obično, kada je riječ o bilo kakvoj aktivnosti na održavanju vozila, radi vlastite bezbjednosti radite samo one poslove za koje ste sigurni da ih znate uraditi kako treba.

Utvrđivanje mogućnosti spašavanja vozila

Uz dovoljno uloženog vremena i novca, svako vozilo može biti popravljeno. Međutim, za prosječna vozila postoje ograničenja obima isplativih popravki. Zato je potrebno izvršiti realnu procjenu vrijednosti i stanja vozila, te izvjesnih troškova popravka. Ukoliko je nivo vode dosegao donje rubove vrata, a voda zatim prodrla u unutrašnjost vozila, u većini slučajeva je isplativost popravka takvog vozila upitna. Međutim, mnogi smatraju da je, barem kratkoročno, bolje imati moker i relativno siguran automobil u voznom stanju, nego nikakav.

Počnite od provjere kontaminiranosti ulja. Ukoliko primijetite da je nivo ulja veoma visok, to jest ako vam se čini da su mašine, zup-

čanici i diferencijali prepuni ulja, postoji velika vjerovatnoća da je u njih prodrla voda. Ovo se dešava zato što ulje pluta na površini vode. Napominjemo da možda i neće biti očiglednog pokazatelja prisustva vode u ulju. Ukoliko ništa ne ukazuje na to da je voda prodrla u mehaničke komponente, sve pregledajte i potražite krhotine koje mogu biti zaglavljene u spremniku za motor i ispod karoserije, i uklonite ih. Pri tome pazite na divlje životinje koje su možda potražile sklonište u vozilu, posebno u području zupčastih remenih lanaca te, ukoliko nađete životinje, uklonite i njih.

Ako je motor moguće bezbjedno pokrenuti, pokušajte kratku vožnju, testirajte kočnice (najprije pri malo brzini), te gledajte i oslušajte ima li bilo kakvih nepravilnosti. Ukoliko ih nema, vjerovatno je u redu da koristite automobil. Međutim, preporučujemo da automobil ipak odvezete mehaničaru na pregled. Ukoliko je očito da je voda prodrla u bilo koju komponentu automobila, slijedeće informacije mogu poslužiti kao vodič za mjere koje je neophodno poduzeti da bi se problem riješio.

Treći korak

Električne komponente

Automobilski starteri, alternatori, brisači, pokretači prozora i drugi motori koji su bili potopljeni rijetko će odmah proraditi. Ponekad prorade nakon što se osuše. Međutim, vjerovatno će biti neophodno rastavljanje, čišćenje i zamjena ovih dijelova.

Električne sklopke i kompjuteri mogli bi biti oštećeni slatkom vodom. Međutim, u nekim slučajevima, ove komponente prorade nakon što se potpuno osuše. Kompjuteri za pokretanje motora koji se nalaze u dijelu vozila u kojem je smješten motor obično su zapečaćeni i stoga postoji manja vjerovatnoća njihovog oštećenja, za razliku od onih koji su smješteni u dijelu vozila namijenjenog za smještaj putnika.

Električni kablovi podložni su koroziji, što možda neće smjesta prouzrokovati probleme. Međutim, dugoročno se u to ne možete pouzdati. Ukoliko je moguće, električne kablove odvojite i pošpricajte kvalitetnim raspršivačem da biste ih zaštitili od korozije.

Akumulatori

Ukoliko akumulator nije zape-

čaćen, mala je vjerovatnoća da će preživjeti uranjanje u vodu. U takvim slučajevima će, najvjerovatnije, biti neophodno zamijeniti ga novim.

Motori, mjenjač i pogon

Vjerovatnoća oštećenja mehaničkih komponenti zavisi od vrste vode, trajanju potapanja i brzini kojom su, nakon poplave, te komponente tretirane. Motori koji su bili uronjeni u slatku vodu i ubrzo zatim tretirani vjerovatno će sasvim dobro funkcionisati. Isušite kontaminirano ulje i zamijenite ga. Usput je korisno zamijeniti i filter za ulje. Uklonite svjeće i manuelno uključite motor da biste uklonili vodu sa cilindara. Kada su u pitanju dizel-motori, molimo da se obratite mehaničaru.

Provjerite cjevovode, prečistače zraka i cijevi za ventilaciju i, ukoliko se pokaže potrebnim, osušite ih prije nego što pokrenete motor. Kod motora sa vremenski programiranim remenima provjerite da li u poklopcima remena ima mulja, krhotina ili životinja, jer bi to moglo prouzrokovati iskanjanje remena iz ležišta i ozbiljnu štetu na motoru. Ponovo sklopite, upalite i pokrenite motor što je prije

moguće jer će to pomoći procesu isušivanja.

Upozorenje: prije pokretanja motora, pobrinite se o mjenjaču.

Kada mjeračem nivoa u obliku štapića provjeravate nivo ulja i kontaminaciju, vodite računa o tome da ulje ima osobinu da pliva na površini vode. Očitavanja koja pokazuju prepun spremnik znače mogućnost kontaminacije ulja vodom, čak i ako ne postoji trag vode na mjeraču nivoa ulja.

Očistite blato i mulj iz mehaničkih komponenti vodenim šmrkom. Vodene prskalice pod visokim pritiskom djelotvorne su za ovu vrstu čišćenja. Međutim, ne treba ih koristiti za čišćenje radijatora, kondenzatora klima-uređaja i drugih osjetljivih i lomljivih komponenti.

Manuelni mjenjači

Isušite kontaminirano ulje i uspite novo što je prije moguće.

Upozorenje: ne palite motor prije nego što se pobrinite za mjenjač.

Automatski mjenjači

Voda prouzrokuje delaminaciju

pločica i prstenova kvačila. Ovo možda neće odmah biti vidljivo. Međutim, poplavljeni će automatski mjenjači, vjerovatno, trebati kompletan remont. Vremenski okvir remonta zavisi od količine i tipa vode, te trajanja izloženosti. Kada provjeravate nivo ulja i kontaminaciju mjeračem nivoa (u obliku štapića), vodite računa o tome da ulje pliva na površini vode. Očitavanja koja pokazuju prepun spremnik znače mogućnost kontaminacije ulja vodom, čak i ako ne postoji trag vode na mjeraču nivoa ulja. Neki automatski mjenjači imaju čepove sa strane umjesto mjerača nivoa tečnosti u obliku štapića. Za takve mjenjače sa čepovima može biti mnogo teže provjeriti postojanje kontaminacije ulja vodom.

Upozorenje: ne palite motor prije nego što se pobrinite za mjenjač.

Kvačila

Nakon kvašenja, kvačila mogu zahrđati u dijelu koji dotiče zamašnjake. Operacija pritiskanja papučice kvačila izgledaće normalno, ali nećete moći izabrati ili promijeniti brzine dok je motor u pogonu.

Ubacivanje motora u puni pogon ponekad će osloboditi kvačilo.

Treći korak

Međutim, ukoliko ne dođe do deblokade kvačila, trebate potražiti profesionalnu pomoć.

Pogon

Uklonite čepove na spremniku za ulje i provjerite ima li tragova vode. Očitanje prepunog spremnika može značiti kontaminaciju vodom. Isušite i ponovo napunite odgovarajućim uljem.

Ležišta za točkove

Prodiranje vode u ležišta za točkove može znatno skratiti njihov vijek trajanja. Neke vrste ležišta za točkove su zapečaćene i zato se ne mogu očistiti i osušiti. Druge vrste, koje je moguće servisirati, treba očistiti, provjeriti i podmazati odgovarajućim mazivom. Promijenite i centralne zaptivače pošto su oni, najvjerojatnije, uzrokovali prodiranje vode.

Sistemi za upravljanje

Isušite i ponovo napunite pogonske sisteme za upravljanje, ukoliko su kontaminirani.

Sistemi za gorivo

Voda u gorivu oštetiće pumpe

u spremniku, tako da ne treba pokušavati pokrenuti vozilo dok ne utvrdite ima li vode u spremniku za gorivo. Ukoliko je u spremnik ušla voda, isušite ga i zatim naspite gorivo. Izbjegavajte goriva na bazi etanola tamo gdje bi moglo biti vode, jer samo mala količina vode može uzrokovati izdvajanje etanola iz otopine.

Dizel-sistemi za gorivo veoma su osjetljivi na kontaminaciju vodom tako da morate biti posebno oprezni i biti sigurni da u njima nema vode. Redovno provjeravajte spremnike za vodu (da li su na svom mjestu).

Filtere za gorivo preporučljivo je promijeniti kako u vozilima na benzinski, tako i u onima na dizelski pogon.

Provjerite ima li vode u prečistačima zraka, cijevima i kanalima i isušite ih ukoliko je to potrebno. Isušite dijelove prečistača zraka ili ih zamijenite ukoliko su kontaminirani blatom ili muljem.

Sistemi za kočenje

Tečnost za kočnice je higroskopska, što znači da apsorbira vlagu. Tečnost za kočnice koja je konta-

minirana vodom ima nisku tačku ključanja, što može prouzrokovati brz i neočekivan gubitak funkcije kočnica pod normalnim uslovima rada. Tečnost za kočnice koja je kontaminirana vodom povećava i rizik od unutrašnje korozije. Nakon bilo kojeg nivoa potapanja, tečnost za kočnice mora biti u potpunosti isprana i potom zamijenjena.

Površinska hrđa može se pojaviti na diskovima i bubnjevima kočnica. Međutim, ovo generalno nije ozbiljan problem jer će ta hrđa nestati struganjem nakon što se kočnice upotrijebe nekoliko puta.

Ferode/papučice kočnice mogu biti hrđom zalijepljene za bubnjeve / diskove kočnica, ukoliko je ručna kočnica bila aktivirana za vrijeme potapanja. Ako se to desi, izgledaće kao da je ručna kočnica zaglavljena, mada će se, u većini slučajeva, u toku vožnje otkočiti. Ukoliko se ne otkoči, treba je rastaviti.

Karoserija

Očistite blato i mulj iz karoserije koliko god je to moguće. Očistite rupe za odlijevanje vode kako biste omogućili da isticući ostaci vode koji su se zadržali između panela. Imajte na umu da uronjenost

karoserije u vodu može rezultirati dugoročnim problemima uzrokovanim hrđanjem.

Unutrašnji pribor i oprema

Da bi se omogućilo adekvatno čišćenje i sušenje, moguće je da će biti neophodno izvaditi sjedišta, prostirke i pribor. Isušite unutrašnjost vozila tako što ćete otvoriti vrata i omogućiti strujanje zraka.

Vodite računa o tome da su mnoge presovane metalne komponente koje se koriste u unutrašnjosti kabina vozila neofarbane ili imaju vrlo tanak sloj zaštitnog premaza. To se posebno odnosi na sjedišta i dijelove ispod kontrolne ploče. Ti dijelovi bi mogli početi da hrđaju nakon izloženosti vodi. Prskanje odgovarajućim zaštitnim slojem može pomoći, mada će mnogi od ovih dijelova biti teško dostupni. Čak i nakon čišćenja, iz unutrašnjosti vozila je skoro nemoguće u potpunosti ukloniti zadržanu vlagu.

Sigurnosni sistemi

Uronjenost u vodu može štetno djelovati na sigurnosne sisteme, kao što su zaštitne vreće i pojasevi za vezivanje. Prije ponovnog kori-

Treći korak

štenja vozila, strogo se preporučuje provjera ovih sistema i testiranje koje vrši mehaničar, uz korištenje odgovarajuće opreme. To obično podrazumijeva posjetu proizvođaču ili ovlaštenom serviseru.

Kopče i ležišta sigurnosnih pojaseva možda neće funkcionisati ako su bili uronjeni u vodu. Morate ih promijeniti ih jer ih nije moguće popraviti. Vodite računa i o tome da ih može oslabiti i prljavština na trakama sigurnosnih pojaseva. Ovi komentari odnose se i na sigurnosne pojaseve za djecu.

Svjetla

Prije upotrebe vozila provjerite da li rade sva svjetla. Moguće je da ćete iz unutrašnje strane sklopki za osvjetljavanje morati očistiti vodu, prljavštinu i blato.

4 Četvrti korak

Osušite vaš dom

Poplava oštećuje materijale, ostavlja blato, mulj i nepoznate kontaminante te omogućava rast plijesni. Da biste ublažili ove probleme i nastalu štetu, morate osušiti kuću.

Osušite kuću

Poplavne vode trostruko su štetne:

1. Voda oštećuje sve materijale.

Lesonit se raspada ako predugo ostane mokar; drvo nabubri, izvito-peri se ili truli; kod električne opreme može doći do kratkog spoja i kvara, što može izazvati požar ili strujni udar.

2. Blato, mulj i nepoznati zagađivači u vodi ne samo da sve prljaju, već su i opasni po zdravlje.

3. Vlaga potiče nastanak i rast buđi, plijesni i gljivica koje se mogu razvijati na bilo čemu.

Sljedećim postupcima rješavaju se sva tri problema. Vrlo je bitno da se obave navedenim redom.

Snizite vlažnost zraka

Sve se suši brže i čisti lakše čim se u kući snizi stepen vlage. Postoji pet načina da se vlažnost zraka snizi i zaustavi truljenje i buđ, ali neki od

njih se ne mogu u kući koristiti dok nema struje. (Prije nego pokušate priključiti komunalne usluge, pročitajte Korak 5.)

Otvorite vrata i prozore. Ako je vlažnost zraka niža vani nego unutra, i ako to dopuštaju vremenske prilike, otvorite sva vrata i prozore i prozračite kuću. I sami možete osjetiti da li je vanjski zrak suvlji nego zrak u kući. Ako je vrijeme sunčano, trebalo bi da jeste. Ako imate termometar s pokazateljem stepena vlažnosti, pratite stepen vlažnosti vani i unutra. S druge strane, kad noću temperatura padne, unutrašnjost kuće biva toplija i povlači vlagu izvana. Kad je vlažnost zraka veća na otvorenom, vrata i prozore zatvorite.

Otvorite ormare i kuhinjske ormariće. Ladice izvadite da bi se brže osušile. Ako ladice zapnu zbog nadimanja materijala, ne izvlačite ih silom nego skinite stražnju stranu ormarića. Ladice se lakše izvade kad se ormarići prozrače i osuše.

Koristite ventilatore jer ubrzavaju

Četvrti korak

sušenje. Nemojte koristiti centralne klima-uređaje ili peći s ventilatorom čije su cijevi bile pod vodom. Ispuhivače nečist zrak, u kojem ima zagađivača zaostalih u talogu. Najprije očistite ili produvajte cijevi.

Koristite sredstva za sušenje.

Ova sredstva (materijali koji upijaju vlagu) osobito su korisna za sušenje ormara i drugih zatvorenih prostora koji se ne mogu prozračiti.

Ovdje nabrojana sredstva za sušenje obično se mogu nabaviti u maloprodaji.

- Hemijski odvlaživači za sušenje brodova i vlažnih ormara.
- Glineni pijesak za mačke.
- Kuglice kalcijevog hlorida koje se zimi koriste za otapanje leda. Kuglice stavite u jastučnicu, najlon-čarapu ili bilo kakvu poroznu torbu. Objesite vrećice u ormar i ispod njih stavite posudu u koju će kapati voda. Zatvorite ormar i ostale površine koje sušite. Budite oprezni. Kalcijev hlorid može opeći kožu. Također će povećati slanoću zraka, te ovaj proizvod nemojte koristiti u blizini kompjutera i druge osjetljive opreme.

Budite strpljivi. Sušenje kuće može potrajati mjesecima. Sve dok kuću ne osušite, buđ i trulež i dalje djeluju,

a ustajali zadržavaju se.

Razvrstajte stvari i bacite smeće

Stvari možete razvrstati na dvije grupe:

- stvari koje želite sačuvati
- smeće

Stvari koje želite sačuvati

Njih premjestite na sigurno suho mjesto, npr. na gornji sprat ili napolje. Što su stvari duže u vodi, sve se više oštećuju. Ponekad to znači samo premještanje stvari iz one prostorije koja se čisti u neku drugu. Ne ostavljajte namještaj od drveta na suncu jer će se izvitoperiti dok se suši. Da biste sačuvali tepih, stavite preko njega plahtu ili neki drugi materijal, da boje ne bi opustile. Tepih odmah očistite.

Smeće

Odmah se riješite hrane i ostale kvarljive robe. Ne dozvolite da se smeće gomila. Gomile smeća privlače životinje i insekte te predstavljaju dodatnu opasnost po zdravlje. Smeće izbacite u zatvorenim najlonskim vrećama.

Ako je nestajalo struje, nemojte rizikovati sa zamrznutom hranom. Hrana je dovoljno smrznuta ako

sadrži kristale leda. Smatra se da hrana u zatvorenom zamrzivaču bez napajanja ostaje zamrznuta najviše tri dana. Otopljenu hranu nemojte ponovo zamrzavati. Međutim, sirovo meso djelimično odmrznuto možete skuhati, pa ponovo zamrznuti.

Odbačene predmete odložite na za to određena mjesta.

Smeće nemojte spaljivati niti zakopavati. Nakon poplava smeće bi se trebalo sakupljati češće. Pratite raspored odvoza preko lokalnih medija.

STVARI NATOPLJENE POPLAVNIM VODAMA

DA LI IH TREBA BACITI?

UGLAVNOM SE BACAJU

**Madraci, jastuci, pjenaste gume,
veliki tepisi, itisoni,
tapecirani kauči i stolice,
knjige, proizvodi od papira**

OBAVEZNO BACITI

**Hrana, kozmetika, sanitetski
materijal,
Plišane igračke i igračke za bebe**

Šteta nanescna poplavama

Kad raščistite stvari i izbacite smeće, pristupite isušivanju plafona i

zidova.

Način isušivanja zavisi od materijala.

Zidne obloge

Zidne obloge djeluju poput spužve te vodu upijaju i iznad nivoa poplave. Postaju vrlo krhke i dugo se suše; na dodir se raspadaju. Kada se konačno osuše, i dalje će biti blatnjave i predstavljati opasnost po zdravlje. Preporučujemo bacanje zidnih obloga. S druge strane, ako se ove obloge navlaže čistom kišnicom, mogu se isušiti zračenjem.

Malter

Malter poplavu bolje podnosi nego zidne obloge. Ne mora se mijenjati, ali se suši veoma dugo. Obavezno se uklanja i mijenja ako pri sušenju počne pucati i odvajati se od podloge.

Izolacija

Postoje tri glavne vrste izolacije i svaka drugačije reaguje na poplavne vode.

Stiropor je najotporniji; vjerovatno ga treba samo isprati.

Staklenu vunu treba baciti ako je blatnjava. Ako je natopljena čistom kišnicom, uklonite je da se ostatak zida brže osuši. Može se ponovo

Četvrti korak

koristiti ali se suši izuzetno dugo.

Izolacija od celuloze (rastresite ili od prerađenog papira) mora se baciti.

Drvo

Drvo koje se osuši prirodnim putem, uglavnom se vraća u prvobitni oblik. Različiti slojevi lameliranog drveta, kao što su iverice, mogu se sušiti različitim tempom, što uzrokuje razdvajanje slojeva.

Osušite zidove i plafon

Betonski blokovi i cigla

Zidovi od betonskih blokova i zidova će se isušiti sami.

Voda im ne šteti kao drvetu i zidnim oblogama.

Tapete

Plastificirane vinil-tapete zapečate zidove i sprečavaju sušenje. Ljepilo za tapete izvrsna je podloga za razvoj buđi i plijesni. Stoga sve tapete odlijepite i bacite.

(Ako su tapete labave pri dnu, prije nailaska vode mogu se odlijepiti do izvjesne visine, i podići. Ponovo se lijepe tek nakon čišćenja i sušenja zidova.)

Paneli

Svaku ploču pri dnu pažljivo odvo-

jite od zida i umetnite nešto iznad lajsni da bi ploče ostale odvojene i šupljine se osušile. Kad se osuše i grede i paneli, možete ih ponovo zakucati. Međutim, ako se s kvasila i izolacija, panele morate skinuti da bi se izolacija uklonila.

Posušite podove

S poplavljenih podova skinite sve prostirke. Da bi se pod osušio, potrebna je cirkulacija zraka, a prostirke svakako morate baciti zbog mulja i prljavštine nanijete poplavnim vodama.

Da bi se pod osušio, zrak mora cirkulirati i ispod poda. Ako je izolacioni prostor ispod poda bio poplavljen, iz njega treba ispumpati vodu. Iz njega izvadite sve dijelove izolacije i plastičnu foliju. (Obavezno ih zamijenite kad se i podloga i pod potpuno osuše.)

Došli ste pred kraj sanacije. Vanjske rupe su začepljene, komunalije isključene i počinje proces sušenja. Sušenje može potrajati nekoliko sedmica ili mjeseci, zavisno od vremenskih prilika tj. stepena vlažnosti i sastava zida kuće. Dok se kuća suši, možete obaviti korake 5, 6, i 7. Međutim, Korak 7, Renoviranje, nemojte počinjati prije nego se kuća potpuno osuši.

ČIŠĆENJE PODNIH PROSTIRKI

- Ponjave se mogu sačuvati i oprati u mašini za veš.
 - Vodootporne prostirke za zatvorene i otvorene prostore mogu se isprati šmrkom i prostrijeti napolju da se suše.
- Deblje tepihe i prostirke s pjenastom podlogom bacite.
(Samo su izuzetno vrijedni tepisi vrijedni troškova profesionalnog čišćenja.)
 - Vlažne itisone bacite. Velike komade izrežite na trake da biste ih lakše iznijeli. Pazite na eksere kojima su ivice itisona ponekad prikucane ispod trake.
 - Izbacite keramičke i vinil-pločice i linoleum ukoliko su izvitopereni i rasklimani, ili postavljeni pjenastom gumom (koju također treba baciti).

5 Peti korak

Obnovite komunalije

Nastavak rada na obnovi doma će biti puno lakši ako ponovo dobijete struju i vodu

Električne instalacije

Provjerite s građevinskim ili inspektorom za električnu energiju koliko sami možete napraviti na svojim instalacijama. Mnogi lokalni propisi zahtijevaju da radove obavi ovlašteni električar ili da općinski inspektor provjeri instalacije prije nego ponovo možete uključiti struju.

Električnim instalacijama treba pristupiti u dva dijela: glavna razvodna kutija sa glavnim prekidačem te instalacije. Ako se glavna razvodna kutija smočila, električar je treba provjeriti i očistiti prije nego ponovo uključite struju. Radi zaštite u budućnosti, tražite od električara da pomakne razvodnu kutiju na visinu iznad razine poplave.

U međuvremenu, ukoliko imate dovoljno znanja za rad sa električnim priključcima i instalacijama, možete očistiti poplavljene instalacije. Ukoliko ne, zovite električara.

Da biste očistili poplavljene instalacije, slijedite ove korake navedenim redom:

- Provjerite sklopku na glavnom razvodniku ili osiguraču da biste bili sigurni da je struja i dalje isključena. Izvadite osigurače ili isključite prekidače na strujnim vodovima na kojima ćete raditi.

- Kao što je navedeno na kraju Koraka 2, sva trošila trebaju biti isključena iz utičnica i sve sijalice uklonjene. Prekidače i utičnice treba izvući iz zida. Provjerite da li u prekidačima, utičnicama i njihovim kutijama ima mulja i prljavštine koji mogu uzrokovati kratki spoj ili pregrijavanje. Isperite mlazom vode iz crijeva ili operite mulj kojeg može biti u kutijama.

- Ako na prekidačima ili utičnicama vidite puno mulja, prljavštine ili korozije uzrokovane vodom, zamijenite ih. Ako želite zadržati prekidače i utičnice koji su bili poplavljeni, isperite ih temeljito u kanti vode. Ostavite da se suše barem 24 sata.

- Provjerite stanje žice koja ide do svakog prekidača i svake utičnice. Zamijenite sve žice obložene tkaninom. Žicu koja je obložena plastikom ne treba uklanjati.

- Nakon što se sve posuši, još jednom provjerite da li su osigurači izvađeni iz kutije ili da su prekidači

na razvodnoj kutiji i dalje isključeni. Potom ili ponovo instalirajte postojeće prekidače i utičnice ili postavite nove.

Ako glavna razvodna kutija nije bila poplavljena ili ako ju je nakon poplave očistio električar, kad očistite jedan po jedan strujni krug, možete ih testirati.

Da bi testirali očišćeni strujni krug:

1. Provjerite i budite sigurni da u utičnice ništa nije uključeno i da ni jedan zidni prekidač nije uključen.

2. Instalirajte osigurač ili uključite prekidač na UKLJUČENO. Instalirajte glavni osigurač ili uključite glavni prekidač na razvodnoj kutiji. Neke razvodne kutije s osiguračima imaju glavni prekidač, te ih je lakše koristiti nego vaditi i zamjenjivati glavne osigurače.

3. Ako osigurač pregori ili se prekidač ponovo prebaci na „isključeno“, znači da negdje imate kratki spoj. Ponovo provjerite kako su obavljena čišćenje i instalacija. Ako su osigurač ili prekidač u redu, pričekajte 15 minuta i onda prošetajte kućom. Provjerite ima li gdje iskrenja ili da li se osjeti karakterističan miris električnog kratkog spoja. Ako postoje znakovi dima ili grijanja, ili ako osigurač pregori ili se preki-

dač na razvodnoj kutiji prebaci na „isključeno“, isključite struju i zovite električara.

4. Ako nema znakova problema, ponovo isključite struju. Uključite svjetiljku ili mali kućanski aparat u utičnicu strujnog kruga koji ste upravo testirali, ili uključite prekidač na zidu. Testirajte utičnice kućanskim aparatima za koje ste sigurni da ispravno funkcioniraju.

5. Ponovo uključite struju i provjerite osigurač ili prekidač na razvodnoj kutiji.

6. Ponovite korake 4. i 5. za svaku utičnicu i za svaki prekidač na zidu da biste provjerili postoje li kratki spojevi ili neki drugi problemi.

7. Strujni krugovi u kupaoni, kao i strujni krugovi s vanjske strane kuće, mogu imati prekidač uzemljenja na razvodnoj kutiji ili kod zidne utičnice. Oni su jako osjetljivi i mogu prekidati strujni krug, tako da te strujne krugove treba izuzetno temeljito počistiti i posušiti.

Sigurnost pri rukovanju električnom energijom

- Ako koristite električne alate, koristite jedan po jedan, da bi se izbjeglo preopterećenje nekoliko funkcionirajućih strujnih krugova.
- Ako su kućanski uređaji ili motori bili namočeni, prije nego ih ponovo uključite u utičnice potrebno ih

Peti korak

je rastaviti, očistiti i osušiti.

- Provjerite da budete sigurni da su svi kućanski električni uređaji ispravno uzemljeni. Ovo je najvažnije u slučaju da je došlo do oštećenja instalacijama, bilo od poplave bilo tokom čišćenja.
- Ako mulj ili prljavština u uzemljenoj utičnici ili adapteru spriječe ispravno funkcioniranje uzemljenja, struja će vas ubiti. Zovite električara ako niste sigurni da su vaše električne instalacije ispravno uzemljene.
- Zovite električara kada god sumnjate u nešto. **Najveći broj smrtnih slučajeva kod poplava izazvan je strujnim udarima.**

Važno

Od izuzetne je važnosti da se komunalije, kao i uređaji, pri ponovnom uključanju, uključe na ispravan način. Plinska cijev koja pušta, neuzemljeni električni kućanski aparat ili kontaminirana voda predstavljaju ozbiljan rizik sigurnosti i zdravlja.

Ako se ne smatrate sposobnim ili kvalificiranim raditi na svojim komunalnim sistemima ili električnim uređajima, zovite osobu koja se time profesionalno bavi.

Opskrba vodom

Javna vodoopskrbna preduzeća obično pružaju vodu brzo nakon poplave. Ako niste sigurni u vodu kojom ste opskrbljeni, koristite ju samo da bi mlazom vode iz crijeva isprali kuću u higijenske svrhe (ispiranje toaleta).

Ako ste u mogućnosti, za piće kupite flaširanu vodu. Ponekad se u zajednice kojima je potrebna čista voda dopremaju cisterne vode. Te cisterne sadrže čistu pitku vodu koja potječe s mjesta van vašeg područja.

Ako je u vašoj zajednici izdana "preporuka za prokuhavanje vode", radite slijedeće:

- Napunite veliki lonac vodom iz česme.
- Procijedite vodu kroz gustu kuhinjsku krpu, plahtu ili drugi čisti i porozni materijal da bi iz vode uklonili što je više moguće čestica.
- Stavite vodu da ključa i ostavite da ključa barem pet (5) minuta.
- Pretočite vodu iz jednog u drugi čisti lonac i natrag. To će pomoći i hlađenju vode i vodi dodati zrak pa će ona imati bolji okus.
- Ostavite vodu da se ohladi. Nakon što se voda ohladi, dodajte tekući izbjeljivač na bazi klora, ukoliko ga

imate, omjer je 16 kapi na galon (3,78 l) vode. Ostavite vodu da stoji pola sata. Ako ima blagi miris na klor i bistra je, voda je za piće.

Ako ne miriše na klor, ili ako je voda i dalje mutna, dodajte još 16 kapi tekućeg izbjeljivača na bazi klora i ostavite da stoji još pola sata. Ako nakon toga miriši na klor, voda je za piće. Ako voda ni nakon ponovljenog tretmana i dalje ne miriši na klor, nemojte ju koristiti za piće niti za kuhanje.

Nemojte kuhati u loncima i tava- ma, niti koristiti pribor za jelo, dječ- je pokrivače, ili bilo što drugo što bi se moglo naći u ustima dok god te stvari nisu oprane u testiranoj vodi koju vodoopskrba ili javno zdravstvo odobre za upotrebu.

Bunari

Privatne bunare treba ispumpavati sve dok voda ne postane bistra. Tek kada je voda potpuno čista može se koristiti da njome šmrkom operete kuću ili bilo šta drugo. Pro- vjerite instrukcije lokalnog javnog zdravstva prije nego počnete piti vodu iz svog bunara ili je koristiti za kuhanje. Njihove će instrukcije uzeti u obzir minerale i kemikalije koje se prirodno javljaju na vašem području. Javno zdravstvo bi tre- balo biti u mogućnosti savjetovati vas o najboljem načinu da testirate svoju vodu.

Ako ne postoje specifične instruk- cije lokalnog javnog zdravstva, slijedite ove korake da biste tretirali svoj bunar i vodu:

1. Otvorite česme da bi ispumpali vodu iz bunara. Pustite da voda iz njih teče barem 15 minuta ili dok ne izgubi pritisak.
2. U bunar natočite litru izbjeljivača na bazi klora ili neko drugo sred- stvo za dezinfekciju vode (dozirajte količinu prema uputama!) i osta- vite tako barem četiri sata. Za to vrijeme nemojte koristiti vodu.
3. Otvorite sve česme i pustite da voda teče sve dok u njoj ne osjetite miris klora.
4. Zatvorite česme i ostavite da voda stoji u cijevima od dva do četiri sata. Za to vrijeme vodu ne- mojte koristiti.
5. Sisitem isperite tako što ćete ostaviti da voda teče iz svih česmi dok god više ne možete osjetiti okus ili miris klora.

Bojler

Provjerite svoj bojler. Ako je na- plavna voda prodrla u plamenik plina, električne dijelove ili izola- ciju, bojler treba zamijeniti. Ako ga želite sačuvati, neka ga očisti i ponovo priključi neko stručno lice. Prije nego suđe ili odjeću perete vrućom vodom, obavezno isperite

Peti korak

bojler puštajući da kroz njega teče voda.

Odvod otpadnih voda

Javna kanalizacija trebala bi biti u funkciji brzo nakon poplave, no mulj i ostaci naplavina mogli bi je začepiti. Prije nego koristite toalet, pustite vodu. Ako je toalet začepljen, s lokalnim komunalnim poduzećem provjerite da li se radi o problemu na glavnoj odvodnoj liniji. Možda ćete trebati očistiti kanalizacijski vod od svoje kuće do glavnog odvodnog voda.

Septičke jame i sistemi neće raditi dok razina vode na tlu nije ispod distribucijskih linija. Zato budite pažljivi pri ispiranju toaleta i odlijevanju stvari niz odvod; možda nemaju kuda otići. Dok toalet ne bude u funkciji, možete ga obložiti plastičnom vrećom za smeće te odbaciti vreću u skladu s preporukama lokalnog javnog zdravstva.

Čišćenje i popravke – tko što radi?

Ako u vašoj kući nekoliko dana nema grijanja, a temperature padnu ispod tačke smrzavanja, trebate napraviti zimsku pripremu vodovodnih cijevi da se ne bi smrznule

i popucale. Vodoinstalater može ispuhati cijevi da biste bili sigurni da su prazne. Da biste zaštitili svoje sisteme vodoopskrbe i odvodnje od šteta koje bi mogle prouzročiti niske temperature, možete učiniti i sljedeće:

1. Zatvorite glavni ventil za vodu. (Obično se nalazi pored vodomjera.)
2. Otvorite sve česme u kući, i za toplu i za hladnu vodu. Ostavite ih otvorene da voda teče.
3. Isključite bojler. Otvorite česmu na dnu bojlera da iz njega isteče voda. Na česmu možete spojiti crijevo tako da kontrolirate kuda voda otječe. Budite pažljivi, voda bi mogla biti jako vruća.
4. Pustite vodu u toaletima da se isprazne kotlići.
5. Pričekajte sve dok voda ne prestane teći iz najniže česme u kući. (Obično česma u podrumu.) Potom provjerite sve česme i toalete. Ako iz česmi ne teče voda a toaleti su prazni, to bi značilo da je iz vašeg sistema opskrbe voda ispuštena. Natočite malo antifrizu na bazi propilenglikola u sve lavaboe, kade i podne odvođe, kao i u školjke toaleta. **(Ovakav tip antifrizu**

možete dobiti kod prodavača rekreativnih vozila i mobilnih kućica. Nemojte koristiti redovni automobilski antifriz.) U ovim odvodima se voda zadržava.

Glavni ventil za vodu možete ponovo otvoriti nakon što je građevina zagrijana. Ovo uradite prije nego počnete s popravkama. Na taj način, ako je koja cijev puknuta, curenje vode neće izazvati veliku štetu.

6 Šesti korak

Čišćenje

Zidovi, podovi, ormari, police i svi ostali poplavljeni dijelovi vašeg doma moraju se temeljito oprati i dezinficirati

Čišćenje

Zidovi, podovi, ormari, police i njihov sadržaj -- svi poplavljeni dijelovi kuće -- moraju se temeljito očistiti i dezinficirati. S nekim poduhvatima, kao što je pranje veša, morat ćete pričekati dok ne prorade javne komunalne usluge. Neke druge najbolje je prepustiti profesionalcima. U ovom poglavlju donosimo najbolje načine čišćenja poplavljenih predmeta.

Potrepštine za čišćenje

Nakon katastrofe, Crveni križ/krst često dijeli pakete za čišćenje koji sadrže mnoge korisne predmete kao što su metla, zoger, kanta i sredstva za čišćenje.

U većini slučajeva, sasvim će dobro poslužiti sredstva za čišćenje u domaćinstvu ako ih pravilno upotrijebite. Pročitajte etikete na sredstvima da saznate koje količine trebate koristiti. Neka sredstva ne smiju se koristiti na određenim materijalima -- i to ćete saznati sa etikete. Kad neko sredstvo nanese, ostavite mu vremena da djeluje prije nego što ga obrišete spužvom ili zo-

gerom. Slijedite uputstva i mjere opreza otisnute na ambalaži.

Nakon što očistite prostoriju ili predmet, prođite površinu još jednom dezinfekcijskim sredstvom kako biste ubili mikrobe i neugodan miris koji ostavlja poplavna voda. Možda ćete se morati rješavati plijesni, neželjene prtilice vlage koja se javlja u vidu čupavih fleka.

Savjeti za čišćenje

Rješavajte sobu po sobu. Najefikasniji pristup je onaj s dvije kante: jednu koristite za ispiranje, drugu za rastvor sredstva za čišćenje. Spužvu, zoger ili krpu ispirajte u kanti za ispiranje. Iscijedite je koliko god je moguće i čvrsto usučite kada je stavljate u kantu sa otopinom sredstva za čišćenje. Pustite neka se ispravi i upije rastvor. Korištenjem dvije kante izbjeci ćete miješanje prljave vode za ispiranje i rastvora za čišćenje. Vodu za ispiranje miješajte često.

Zidovi

Zidove počnite čistiti pri dnu ili tamo gdje je nastala najveća šteta.

Prvo ih isperite vodom iz šmrka ukoliko ga imate, zatim prebrišite vodom u kojem je rastvoren deterđent i na kraju dezinficirajte rastvorom hlora, pri čemu se trebate pridržavati uputa koje je naznačio proizvođač sredstva za dezinfekciju. Ukoliko je malter na zidu ispucao i počeo da se ljušti, potrebno ga je u potpunosti skinuti i staviti novi.

Prozori

Ako ste prije oluje zalijepili traku na prozore, skinite je što je moguće prije. U suprotnom, sunce će rastopiti lijepak po staklu. Ako ga ne uspijete odstraniti sredstvom za čišćenje stakla, pokušajte skidačem katrana, acetonom, skidačem laka za nokte ili perorezom. Idući put nemojte gubiti vrijeme na lijepljenje prozora, traka svakako ne nudi znatnu zaštitu.

Namještaj

Nabrekla drvena vrata i ladice nemojte nasilu otvarati. Skinite poleđine sa komada namještaja kako bi zrak mogao cirkulirati. Ladice ćete vjerovatno moći otvoriti kada se osuše.

Namještaj od punog drveta obično se može popraviti i očistiti, ali šperploča i iverica često se raspadnu i izvitolpere. Alkoholom ili terpen-

tinom nanesenim kuglicom vate možete odstraniti bijele mrlje od plijesni na drvetu. Lanolinskom pastom za restauraciju drveta možete restaurirati nezahvaćene dijelove. Tapacirani namještaj upija štetne materije iz poplavne vode, te ga trebaju čistiti isključivo profesionalci. Isto se odnosi na tepihe i posteljinu. Ukoliko se ne radi o antiknom ili naročito vrijednom namještaju, tapacirani namještaj koji je skvasila poplavna voda treba baciti. Da biste vidjeli da li ga se isplati spašavati, tražite procjenu troškova čišćenja od profesionalca.

Kućanski aparati

Kod određenih električnih aparata kao što su radio i TV prijemnici postoji opasnost od strujnog udara. Određeni dijelovi tih aparata čuvaju električni naboj čak i kad se aparat isključi iz utičnice. Pogledajte postoji li oznaka upozorenja na poleđini aparata. Aparati koji imaju oznaku mora čistiti profesionalac, ali prvo tražite procjenu troškova da vidite da li se to isplati.

Da biste očistili kuću i ono što imate u njoj, trebat će vam aparati kao što su veš-mašina, sušilica, mašina za suđe i usisivač. Motori i grijna tijela obično se daju očistiti. Ako ne možete čekati profesionalca, isključite, rastavite i crijevom temeljito

Šesti korak

operite aparate (vrelom vodom ako je moguće). Zatim ih očistite i dezinficirajte, ali ne deterdžentom. Mašine za suđe, mašine za veš i sušilice čistite i dezinficirajte samo vodom koja je sigurna za piće. Prije nego što uključite mašinu za veš ili suđe, provjerite radi li kanalizacija. Proces sušenja motora i dijelova možete ubrzati fenom i sprejem za odbijanje vlage. Sprejevi za odbijanje vlage, kao što su razni kontakt-sprejevi ili WD-40, mogu se kupiti u gvoždarama i prodavnicama auto-dijelova.

Takvi sprejevi također sprečavaju nastanak hrđe do remonta aparata. Upozorenje: sprejevi su zapaljivi. Čitajte i slijedite uputstva i upozorenja na etiketama.

Pokretne dijelove kao što su motori i čekrci treba podmazati uljem ili mazivom. Električne kontakte i prekidače treba čistiti sprejem za odbijanje vlage ili aerosolnim kontakt-sprejem koji se mogu kupiti u prodavnici elektronike ili auto-dijelova. Prije upotrebe motori treba da rade 30 minuta bez opterećenja. Na primjer, uključite usisivač neka radi bez remena.

Provjerite da li je izolacija na žicama oštećena ili zguljena. Uvjerite se da su svi aparati propisno uzemljeni. Ovo je naročito važno ako

je ožičenje oštećeno u poplavi ili tokom čišćenja. Aparati koji moraju biti uzemljeni imaju tzv. šuko-utičnicu sa trećim kontaktom za uzemljenje (pogledajte Korak 5.)

Frižideri i zamrzivači su kompliciraniji. Moguće je da imaju pjenastu izolaciju i da su određene komponente hermetički zatvorene pa su pretrpjele vrlo malo oštećenja. Ali pošto se u tim aparatima drži hrana, moraju se očistiti, dezinficirati, dati na pregled profesionalcu ili zamijeniti.

Odjeća i posteljina

Čak i ako se vaša veš-mašina nije skvasila, nemojte je upotrebljavati dok se ne uvjerite da je voda sigurna za piće i da kanalizacija radi (možda prijatelji ili rođaci imaju mašinu kojom se možete poslužiti dok ne osposobite svoju). Prije pranja odjeće u mašini, uključite mašinu neka prazna odradi jedan ciklus. Pritom koristite vruću vodu i sredstvo za dezinfekciju. Odjeću i posteljinu prije pranja iznesite van te istresite skoreno blato. Blatnjave predmete prije stavljanja u mašinu operite crijevom, da ne biste začepili odvod.

Provjerite etikete na odjeći i posteljini, te ih operite u odgovarajuće toploj vodi i deterdžentu, ako je

moguće. Ako naspete varikinu u mašinu odstranit ćete većinu plijesni i dezinficirati odjeću, ali varikina će neke tkanine izbljediti a neke oštetiti. Možete kupiti druga sredstva, kao što je ulje od borovine, i njima dezinficirati tkanine osjetljive na varikinu.

Ako na etiketi piše da se artikal smije čistiti samo u kemijskoj čistionici, istresite prljavštinu iz njega i odnesite na čišćenje profesionalcu. Krzno i kožu se obično isplati čistiti. Ako želite sami čistiti kožnu odjeću, saperite blato i pustite da se odjeća suši polako, na hladnom mjestu zaklonjenom od sunca.

Predmeti iz kuhinje

Bacite porozne predmete i predmete od meke plastike koji su vjerovatno upili sve ono što je donijela poplavna voda. Poplavna voda je zagađena, tako da suđe treba oprati ručno, sredstvom za dezinfekciju. Pustite ga neka se osuši na zraku, nemojte ga brisati krpom. Baš kao i veš-mašinu, mašinu za suđe koristite tek kad se uvjerite da je voda sigurna za piće i da kanalizacija radi. Mašinu najprije očistite i dezinficirajte, a onda je namjestite na vrelo pranje i operite šerpe, tave, suđe i ostali pribor (ako vaša mašina ima štedni modus, nemojte ga koristiti).

Hrana

Bacite svu hranu koja je bila u doticaju s poplavnom vodom. Treba baciti čak i limenke koje su se skvasile u poplavi, jer ne možemo biti potpuno sigurni da je hrana u njima sigurna za upotrebu. Nemojte držati hranu u bocama i staklenkama sa čepovima i poklopcima na navrtanje, jer poplavna voda može prodrijeti u njih.

Papiri i knjige

Vrijedni papiri, kao što su knjige, fotografije ili zbirke poštanskih markica mogu se vratiti u prvobitno stanje, ali uz mnogo truda. Oni se mogu isprati i zamrznuti (u 'defrost' zamrzivaču ili u komercijalnom zamrzivaču), sve dok ne budete imali vremena za rad na njima.

A nešto manje efikasna alternativa za očuvanje jest da se ovi papire stave u zatvorene plastične vrećice, sa kristalima za isušivanje. Papiri bi trebalo da se suše brzo kada se odmrznu, odnosno otpečate (sasvim dobro može poslužiti fen). Nemojte pokušavati silom odvajati papir od papira već samo nastavite sa sušenjem. Čim prije fotokopirajte vrijedne papire i dokumente, jer ih stvari u vodi vremenom pogoršati i uništiti.

Šesti korak

Ako je u pitanju kompjuterski disk ili magnetofonska traka (kasete) koja ima vrijedne informacije, isperite ih u čistoj vodi i stavite u plastičnu vrećicu pa u frižider. Kasnije ih možete odnijeti u profesionalni centar za sušenje te dati da vam podatke prenesu na ispravan disk ili traku.

Dvorište

Dok se rješavate stvari iz kuće, nemojte praviti deponiju u dvorištu. Hrana i smeće moraju se odvući dalje što je prije moguće.

Komarci mogu prenositi mnoge bolesti, a poplava može stvoriti idealne uslove za njihovo razmnožavanje.

Isušite ili uklonite stajaću vodu koja može postati plodno tlo za razmnožavanje komaraca. Prospite vodu iz bačve, starih guma i konzervi. Provjerite da su oluci čisti i da se iz njih može ispustiti voda. Jarke, odvođe i kanalizaciju također treba očistiti da bi odnosili oborine dalje od vaše kuće.

Ako se ne možete riješiti stajaće vode, koristite kupovni proizvod koji ubija larve komaraca ali ne šteti drugim životinjama. Na vodu možete nanijeti i tanak sloj ulja, što je za nijansu manje efikasna

metoda. U roku od nekoliko dana ponovite postupak, ako kiša poremeti tanki sloj ulja na površini.

Travnjak

Travnjaci obično mogu biti pod vodom do četiri dana. Provjerite sa svojim lokalnim savjetnikom/prodavcem vrtne opreme. Možda ćete morati ponovo graditi travnjak, ukoliko je sloj blata deblji od 3cm, ukoliko je bilo erozije ili kemikalija u poplavama.

7 Sedmi korak

Obnova i zaštita od poplava

Popravke uradite temeljito i pokušajte napraviti poboljšanja koja će zaštititi vaš dom od štete koju može načiniti sljedeća poplava

Savjeti za obnovu

Ostavite kući dovoljno vremena da se osuši. Mnogi problemi nastaju upravo zato što se nakon poplave obnova radi prije nego što je sve potpuno suho. Ako je potrebna sedmica dana da se povuče vlaga koju vidite, trebaće bar još toliko da se osuše dijelovi koje ne vidite. Ne pokušavajte silom zatvoriti nabubrena vrata. Ne pokušavajte silom spojiti drvene dijelove. Kada se u potpunosti osuši, drvo može ponovo poprimiti prvobitni oblik. Postoje nezahtjevne i jeftine mjere koje olakšavaju oporavak od eventualne buduće poplave.

Instalacije

Glavni prekidač ili kutiju s osiguravajućima i brojila izmjestite iznad nivoa poplave u vašoj kući. Pobrinite se da svako strujno kolo bude označeno tako da znate koji osigurač kontroliše koje utičnice i prekidače. Ako pravilnik o električnoj energiji to dozvoljava, podignite utičnice iznad nivoa poplave u vašoj kući.

Ako namjeravate zamijeniti po-

plavljenu peć, bojler ili klima-uređaj, nove instalirajte na gornjem spratu, ukoliko ga imate. Ako će se vaš novi klima-uređaj ili toplinska pumpa nalaziti napolju, instalirajte ih na platformi iznad nivoa poplave. Bojler se može instalirati bilo gdje u blizini cijevi za toplu vodu. Kotao centralnog grijanja sa izlazom prema gore koji se nalazio u podrumu može se zamijeniti kotlom sa izlazom prema dole na spratu iznad poplavnog nivoa.

Gdje poplavni nivo nije suviše visok, peć, bojler i drugi teški uređaji mogu se izdići na platforme unutar kuće. Uređaje stavite na betonske blokove ili na daske postavljene na betonske blokove. Pričvrstite uređaje poput mašina za pranje i sušenje veša tako da tokom upotrebe, zbog vibriranja, ne spadnu sa blokova ili platforme.

Kotao, bojler, mašinu za pranje i za sušenje veša možete zaštititi od plitkog plavljenja upotrebom niskog plavnog zida koji ćete napraviti oko uređaja. Betonski ili drveni zid visok 30-60 cm može zaustaviti poplavu nižeg nivoa. Zid

Sedmi korak

treba zaštititi plastičnim folijama ili za to predviđenim vodootpornim materijalima koji se mogu kupiti u prodavnicama građevinskog materijala.

Materijali otporni na oštećenja od vode

- Beton, betonski blok i glazirana opeka
- Glinene, betonske i keramičke pločice
- Čavli od pocinčanog ili nehrđajućeg čelika, kao i profili i spone.
- Unutrašnji i vanjski itisoni sa sintetičkom podlogom (ne pričvršćavati)
- Pokrovi za podove od vinila, teraca i gume sa vodootpornim ljepilima
- Metalni okviri za vrata i prozore
- Poliestersko-epoksidne boje (u unutrašnjim prostorima nemojte koristiti boje otporne na plisan, a posebno ne na dječijim krevetićima, namještaju i igračkama, jer takve boje sadrže toksične sastojke.)
- Kamen, škrljac ili vještački kamen (sa vodootporni malterom)
 - Izolacija od stiropora
 - Vodootporno ljepilo

Krećenje i farbanje

Nemojte krečiti ni farbati dok površine ne budu u potpunosti suhe. Ako površine još uvijek sadrže

vlagu, farba će se ljuštiti. Stvari će izgledati suhe dugo prije nego budu uistinu suhe i iznutra, a to možete skupo platiti. Da bi se površine dovoljno osušile može biti potrebno od nekoliko sedmica do par mjeseci.

Da biste provjerili da li su zidovi ili podovo dovoljno suhi za farbanje, osušite fenom površinu od oko 45 kvadratnih centimetara. (Kada provjeravate zid izaberite površinu blizu poda gdje će biti najviše vlage.) Prekrijte osušenu površinu plastičnom folijom. Krajeve folije pažljivo zalijepite. Nakon 24 sata provjerite foliju. Ako su se na strani folije okrenutoj zidu ili podu pojavile kapljice kondenzacije, to znači da je taj zid ili pod još uvijek previše vlažan za farbanje.

Površine od betona možete prekriti bezbojnim vodootpornim premazom ili ljepilom da bi sljedeći put čišćenje bilo lakše. Nemojte farbati preko mrlja od vlage – mrlje će se providjeti i kroz nekoliko slojeva farbe. Prije nego pristupite farbanju ili krećenju, područje zahvaćeno mrljom premažite šelakom ili namjenskim sredstvom za odstranjanje mrlja od vlage.

Ako namjeravate zaštititi zidove od poplava, nemojte se oslanjati na

vodootporne boje; one ne mogu zadržati poplavne vode. Takve boje mogu zaštititi balkon od kiše, ali ne mogu zaštititi zidove i podove od pritiska stajaće vode. (Najsigurniju vodootpornu zaštitu pruža debeli plastični ili gumirani pokrov.)

8 Osmi korak

Pripremite se za sljedeću poplavu

Zaštitite se od sljedeće poplave tako što ćete osigurati kuću, napraviti plan vašeg odgovora na poplavu i učestvovati u izradi plana za zaštitu vaše lokalne zajednice

Pripremite se za narednu poplavu

Nemojte čekati

Prije nego što zaprijeti naredna poplava, kupite odgovarajuće osiguranje u osiguravajućoj kući. Kontaktirajte svog agenta za osiguranje kako biste se informirali o cijenama i premijama osiguranja od poplave.

Poplave nastaju u roku od nekoliko sati, ali mogu nastajati i danima.

- Praćenje poplave znači da je poplava moguća u području u kojem živite.
- Upozorenje o poplavi znači ili da se poplava već pojavila ili će u području u kojem živite do nje uskoro doći.

Plan odgovora na poplavu

Priprema plana odgovora na poplavu pomoći će vam da razmislite o svakom detalju koji zahtijeva pažnju dok se približava plavni val. Ovo je poduhvat kojim treba da se pozabavi cijela porodica. Kada budete zapisivali ovaj plan, osigurajte

da ga svaki član porodice u potpunosti razumije. Ako plan imate u pisanoj formi, to će vam pomoći da uradite ono što treba uprkos žurbi i panici zbog približavanja plavnog vala.

Naredna poplava mogla bi biti gora nego prethodna. Razgovarajte sa svojim predstavnikom etažnih vlasnika ili sa općinskim ili kantonalnim odnosno entitetskim inženjerima o toj mogućnosti. Pogledajte korak broj 7 kako biste se upoznali s mjerama zaštite od poplava u području u kojem živite i tu informaciju koristite kada budete pripremali svoj plan mjera zaštite od poplave. Provjerite sa vašim lokalnim povjerenikom civilne zaštite ili sa uredom Crvenog krsta/križa šta je predviđeno kada su u pitanju zvanično upozorenje i procedure za evakuaciju.

Saznajte koliko vremena imate od momenta kada dobijete zvanično upozorenje o opasnosti do momenta kada budete morali napustiti kuću prije nego što poplava dođe do vas. Identificirajte prija-

telje, rođake ili motel gdje možete otići kada od vas bude zatraženo da se evakuirate. Testirajte put kojim ćete se evakuirati da biste bili sigurni da će biti prohodan u slučaju poplave. Budite spremni da se evakuirate onda kada vam to bude rečeno ili kada sami vidite nadolazeći plavni val. Pratite upozorenje o poplavi i informacije o evakuaciji na lokalnim TV i radio postajama. Napravite popis lične imovine. Obiđite sve prostorije u domaćinstvu i napravite popis, fotografije ili video zapis ukupnog kućnog inventara.

Ukoliko poplava u području u kojem se nalazite dolazi iz kanalizacionih odvoda ili iz podruma, alarm za vodu može dati precizne upute o vremenu preostalom do oštećenja vaše imovine poplavom. Alarm za vodu sličan je alarmu za dim; zvoni kada dođe u dodir s vodom. Alarm za vodu košta između 20 i 40 KM i može se nabaviti u prodavnicama opreme za domaćinstvo. Napravite plan odgovora na poplavu, koji će biti utemeljen na nivou potrebne zaštite od poplave, lokalnim procedurama za upozoravanje i vremenu koje ćete imati da reagujete. U područjima kojima prijete nagle poplave, može se desiti da imate vremena samo za evakuaciju. Ali, ukoliko živite u područjima oko velikih rijeka,

period upozorenja mogao bi trajati 12-24 sata.

Nagle poplave uzrokovane snažnim plavnim valom

Ako živite u planinskom području ili poplava do vas dolazi iz malog vodenog toka ili kanala, kuća bi vam mogla biti poplavljena naglo i vrlo brzo. Nagle poplave mogu se desiti prije nego što lokalni povjerenici za sigurnost budu imali dovoljno vremena da izdaju upozorenje. U ovakim slučajevima, lokalna vremenska prognoza može objaviti rezultate praćenja mogućnosti naglih poplava, na osnovu kojih je moguće dobiti informacije o postojanju uslova za ovakve poplave u određenim područjima. Moguće je da upozorenje o nagloj poplavi ne dobijete prije nego što takva poplava zaista počne.

Sastavljanje kontrolne liste

Svoj plan reakcije na poplavu napišite kao kontrolnu listu mjera koje treba poduzeti prije nego što poplavna voda dođe do vaše kuće. Slijede primjeri mjera koje treba uključiti u plan:

- Pratite lokalne radio ili TV postaje kako biste bili upoznati sa informacijama o poplavi i instrukcijama za

Osmi korak

evakuaciju;

- Pročitajte mjere predostrožnosti na početku ovog dokumenta;
- Naviknite se da u automobilu uvijek držite pun rezervoar goriva, posebno u onim periodima kada se mogu očekivati poplave u području u kojem živite;
- Napunite automobil zalihama koje ćete trebati dok ne budete kod kuće;
- Odložite na sigurno pribor i materijal za čišćenje i popravke nakon poplave. Ukoliko je zaštitni nivo od poplave iznad najvišeg sprata vaše kuće, možda ćete zalihe morati uskladištiti u kući nekog prijatelja izvan područja podložnog poplavama ili ih ponijeti sa sobom u automobilu;
- Kućne ljubimce smjestite u organizaciju koja nudi takav smještaj ili kod prijatelja koji žive na mjestima koja nisu podložna poplavama.
- Ukoliko period između upozorenja i evakuacije traje dovoljno dugo, premjestite stvari iznad nivoa kuće do kojeg može da stigne voda ili na neko drugo sigurno mjesto.
- Instalirajte zaštitne pregrade i aktivirajte druge mjere zaštite od poplave koje ste ranije pripremili;
- Daskama prekrijte prozore i druge otvore na kući, skinite TV-antene, kante za smeće, čamce i sve druge stvari izvan kuće zavežite čvrsto uz

kuću;

- Plastičnim pokrivačem zatvorite otvor bunara i čvrsto ga oblijepite oko otvora ljepljivom vodootpornom trakom – tako ćete osigurati da većina poplavne vode (mada ne sva) ne uđe unutra, mada i nakon ovoga bunarsku vodu morate dezinficirati za piće na način opisan u koraku 5;
- Isključite dovod električne energije, gasa i vode;
- Zaključajte kuću/stan;
- Slijedite unaprijed planirani put evakuacije do skloništa.

Ako vam je rečeno da se evakuirate

Ponesite najosnovnije zalihe potrebne u kriznim situacijama.

Aktivnosti mjesne zajednice

Vaše susjedstvo ili mjesna zajednica može preduzeti buduće korake za smanjenje gubitaka prouzrokovanih poplavama. Poplave mogu podstaći lokalne uprave da počnu raditi na planiranju zaštite od poplave na način koji će ohrabriti mještane da učestvuju u tom planu.

Praćenje mogućnosti nastanka naglih i snažnih poplava

Ukoliko neprestano pada kiša, ili ukoliko živite u planinskim područjima, bilo bi dobro da pratite lokalne radio-postaje (a ne postaje čija su sjedišta daleko od lokacija na kojima se nalazite). Ukoliko čujete za praćenje mogućnosti nastanka nagle poplave u vašem području, bilo bi dobro da ostanete na većoj nadmorskoj visini. Ukoliko čujete upozorenje o nagloj poplavi, smjestite se popnite na veću nadmorsku visinu. Ostavite automobil, opremu za kampovanje i ostalu imovinu tamo gdje jesu. Možda ćete imati samo nekoliko minuta da pobjegete. Nagle poplave mogu nastati bez upozorenja. Ukoliko čujete huk, ukoliko životinje počnu da bježe sa svojih uobičajenih mjesta ili ukoliko osjetite da tlo podrhtava, smjestite se popnite na veću nadmorsku visinu.

Aktivnosti lokalne zajednice

Vaša lokalna zajednica (općina, kanton, entitet) može poduzeti korake kako bi se u budućnosti smanjile štete uzrokovane poplavama. Poplave bi trebale da potaknu lokalnu upravu da počne planirati aktivnosti koje građane ohrabruju da učestvuju u tim aktivnostima. Ukoliko se ovakve aktivnosti ne planiraju, **potaknite vođe svojih zajednica da započnu program**

za zaštitu od poplava.

Postoji mnogo načina da se smanji šteta uzrokovana poplavama. Program za zaštitu od poplava u okviru jedne zajednice trebalo bi da obuhvati razne aktivnosti. Čini se da je očigledno rješenje „popravljanje“ riječne obale kroz projekte za kontrolu poplava, poput ispumpavanja ili izgradnje zaštitnog zida.

Nažalost, bez pomoći države ove aktivnosti neće biti efikasne ni ostvarive, niti će za njih biti dovoljno sredstava. Projekti za kontrolu poplava zahtijevaju mnogo planiranja, vremena i novca, što zajednice trebaju uzeti u obzir te planirati i primijeniti alternativne pristupe ovom problemu.

Vrlo je važno blokirati jarke i odvođe. Smeće, građevinski materijal, kolica za kupovinu, pa čak i otpad od pokošene trave koji se bacaju u jarak mogu blokirati mostove i kanale za odvod, te dodatno zagaditi vodu.

Trud članova jedne zajednice da održi jarke čistima i da prijavi ljude koji bacaju otpad u rijeku može promijeniti razmjeru poplava, naročito za vrijeme manjih oluja. Prijavite inspekcijama sve građevinske aktivnosti na dijelu podlož-

Osmi korak

nom poplavama (to jest, prijavite one bez dozvole).

Da biste unaprijed upozorili svoju zajednicu, možete raditi zajedno sa komšijama i pratiti nivo rijeke ili količinu kiše. Da biste uklonili moguće zapreke za normalan tok rijeke, možete pratiti i ona mjesta u rijeci na kojima se često skuplja otpad (na primjer mostove).

Nasipi od vreća sa pijeskom ('zečji nasipi')

Postavljanje nasipa od vreća sa pijeskom može biti prilično skupo. Ukoliko vaša zajednica želi uspostaviti plan za postavljanje nasipa od vreća sa pijeskom, prije poplave morate kupiti vreće sa pijeskom da biste bili sigurni da su vam pri ruci. Nabavite vreće od grubog materijala ili plastične vreće. Druge vrste materijala neće izdržati. Naravno, u zalihama morate imati dovoljan broj vreća.

Postavljanje nasipa od vreća sa pijeskom zahtijeva dosta vremena. Za otprilike sat vremena, dvije osobe mogu postaviti stotinu vreća sa pijeskom, te napraviti zid od šest metara dužine i 0,3 metra visine. Ukoliko štedite vreće sa pijeskom, povećavate rizikujete da se zid obori.

Kada je poplava neizbježna, svi žele postavljati vreće sa pijeskom. Najčešće je to zato što ne znaju šta drugo da rade. Iako postavljanje pješčinih nasipa može imati terapijski utjecaj na ljude, to bi se trebalo smatrati samo dijelom plana za zaštitu od poplava, tačnije posljednjim sredstvo zaštite za pojedince.

Dobar plan će vam pomoći da svoje vrijeme i sredstva iskoristite što je efikasnije. Na primjer, plan za zaštitu od poplava može podrazumijevati da se vrećama sa pijeskom popunjavaju praznine u zidu koji je izgrađen za zaštitu od poplave. Nasipi od vreća sa pijeskom trebaju spriječiti prolazak vode do osjetljivih posjeda podložnih poplavama. Mjere zaštite od poplava i sklanjanje otpada iz rijeka mnogo su sigurnije metode dolaska do istog rezultata.

Sigurnost za vrijeme poplava

Nemojte hodati kroz vodu koja teče. Davljenje je najčešći uzrok smrti za vrijeme poplava. Do davljenja uglavnom dolazi pri naglim poplavama. Oboriti vas može već voda dubine osam centimetara ako teče velikom brzinom. Prije nego se počnete kretati po tlu gdje voda nije u pokretu, upotrijebite štap da biste se uvjerali da možete napipati tlo.

Nemojte voziti kroz poplavljeno područje. Više ljudi se uguši u automobilima nego bilo gdje drugo. Nemojte voziti izvan granice ceste – cesta ili most mogu se urušiti.

Ne približavajte se električnoj mreži niti električnim kablovima. I strujni udar je uzrok brojnih smrti za vrijeme poplava. Električna struja može teći kroz vodu. Uništene elektromagnetne mreže prijavite elektrodistribuciji ili drugim lokalnim odgovornim službama.

Kada se vratite kući, isključite struju. Pratite upute iz Koraka 2. Pojedini uređaji, poput televizora, mogu vas potresti čak i nakon što ih isključite. Nemojte koristiti uređaje koji su bili poplavljeni prije nego ih rastavite, očistite i osušite.

Pazite se životinja, naročito zmijsa. Male životinje čija je skrovišta uništila poplava možda pronađu zaklon u vašoj kući. Da biste ih

otjerali, koristite štap da protresete i okrenete stvari.

Pazite gdje stojete. Nakon poplava, podovi su prepuni krhotina, uključujući razbijene flaše i eksere. Podovi i stepenice prekriveni su blatom te mogu biti prilično klizavi.

Budite spremni na curenje plina. Upotrijebite bateriju da provjerite ima li štete. Nemojte pušiti niti koristiti svijeće, fenjere ili otvoreni plamen osim ako ste sigurni da je plin isključen a prostor provjetren. Karbon monoksid može vas ubiti. Agregat i druge uređaje na plin koristite samo napolju. Isto važi i za male plinske boce. Dim drvenog uglja je naročito smrtonosam, pa na drvenom uglju kuhajte samo vani.

Očistite sve što je poplavljeno. Poplavne vode nanose otpadne vode i hemikalije sa cesta, farmi, iz fabrika i skladišta. Pokvarena hrana i poplavljena kozmetika i lijekovi opasni su po život. Ukoliko niste sigurni, bacite ih.

Vodite računa o sebi. Oporavak od poplave nije mala stvar. Težak je i za tijelo i za duh. Utjecaj koji je poplava imala na vas i vašu porodicu može dugo trajati. Pročitajte Korak 1 kako biste prepoznali i tretirali anksioznost, stres i umor.

Hitne potreštine

U kući biste uvijek trebali imati zalihe potreština za hitne slučajeve. Ove zalihe bi trebalo da sadrže najmanje:

- Nekoliko kanistera čiste vode, zalihe vode dovoljne za tri do pet dana (oko pet litara po osobi).

- Zalihe nekvarljive hrane za tri do pet dana i obični otvarač za konzerve.

- Komplet prve pomoći s priručnikom, lijekove koje dobijate na recept, te ostale lične medicinske potreštine.

- Radio-aparat na baterije, ručne lampe i rezervne baterije.

- Vreće za spavanje ili rezervne deke.

- Sredstva za pročišćavanje vode, npr. tablete hlora i joda ili obična varikina bez mirisa.

- Hrana za bebe i/ili pripremljena formula, pelene i ostale potreštine za dojenčad i djecu.

- Vlažne maramice, npr. 'baby maramice', za ličnu higijenu cijele porodice u slučaju da kupanje nije moguće.

- Sredstva za ličnu higijenu, npr. sapun, pasta za zube, higijenski ulošci itd.

- Komplet u automobilu: hranu, kablove za pokretanje auta, mape, alat, komplet prve pomoći, aparat za gašenje požara, vreće za spavanje, itd.

- Gumene čizme, tvrde izdržljive cipele, vodootporne rukavice.

- Insekticid koji sadrži DEET, mrežu protiv komaraca, ili odjeću dugih rukava i nogavica kao zaštitu od komaraca koje privlače talozi poplavnih voda.

